

# کتابشناسی رضا داوری اردکانی

سید ابراهیم اشک‌نیرین \*

\* پژوهشگر و کتابدار دانشگاه تهران

اشک شیرین، سید ابراهیم، ۱۳۳۸-

کتابشناسی رضا داوری اردکانی / سید ابراهیم اشک شیرین.

تهران: نشر سهره، ۱۳۹۰.

پب ۲۱۳ ص.

ISBN 978-600-9202-15-7

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

داوری اردکانی، رضا، ۱۳۱۲ - - - کتابشناسی، فلسفه - - کتابشناسی.

۱۳۹۰ ۰۱۶/۱ Z ۷۱۶۵ / ک ۵ الف ۲

شماره کتابشناسی ملی ۲۴۳۳۸۲۹

عنوان: کتابشناسی رضا داوری اردکانی

مؤلف: سید ابراهیم اشک شیرین

نویت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: سهره

لبنوگرافی: ماوراء

چاپ و صحافی: شادرنگ

ISBN 978-600-9202-15-7

شابک: ۷ - ۱۵ - ۹۲۰۲ - ۶۰۰ - ۹۷۸

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

بها: ۴۵۰۰۰ ریال

## فهرست مندرجات

مقدمه و - یا

الف. کتاب ۱

ب. مقاله ۱۹

ج. گفتگو ۷۷

ج الف. مصاحبه و اقتراح

ج ب. میزگرد

د. نقد و بررسی کتاب ۱۰۳

ه. ترجمه ۱۱۵

ه الف. کتاب

ه ب. مقاله

و. اهتمام ۱۲۱

ز. ترجمه آثار به عربی و زبانهای دیگر ۱۲۳

ز الف. عربی

ز ب. زبانهای دیگر

ح. شرح احوال و افکار و نقد آثار ۱۲۹

ح الف. کتاب

ح ب. مقاله

ط. راهنمایی پایان نامه ۱۴۱

ط الف. مقطع دکتری

ط ب. مقطع کارشناسی ارشد

مستدرکات ۱۵۱

فهرست اعلام و اصطلاحات ۱۵۹

## مقدمه

دکتر رضا داوری اردکانی، در خرداد سال ۱۳۱۲ در اردکان یزد چشم به جهان گشود و تحصیلات مقدماتی و متوسطه را در این شهر به پایان رسانده و وارد دانشسرای تربیت معلم اصفهان شد. در سال ۱۳۳۰ این دوره را به انجام رسانیده و به استخدام وزارت فرهنگ درآمد. پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ و سقوط دولت دکتر مصدق منتظر خدمت شده و طی این مدت در مدرسه صدر اصفهان مقدمات صرف و نحو و فقه و اصول تلمذ کرده است. از سال ۱۳۳۴ در رشته «فلسفه و علوم تربیتی» دانشگاه تهران مشغول تحصیل شده و در سال ۱۳۴۶ از رساله دکتری تحت عنوان «حکمت عملی افلاطون و ارسطو و تأثیر آن در فلسفه سیاسی فارابی» به راهنمایی استاد زنده یاد دکتر یحیی مهدوی دفاع کرد و در گروه آموزشی فلسفه دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشغول تدریس شد.

فیلسوف ما بیش از نیم قرن است که به تفکر و تدریس و تحقیق اشتغال دارد که حاصل آن دهها کتاب و صدها مقاله و مصاحبه و مناظره و نقد و بررسی کتاب و ... است که در آن با تفکر و تذکر و پرسش قلبی و حقیقی، نه قالبی و قلابی که هر از گاه درین مرز و بوم بروز و ظهور می کند، به طرح مسائل فرهنگی و اجتماعی و سیاسی، به دور از مسائل جناحی و سیاست زدگی و جنگ و جدالهای فرقه ای بی حاصل، با عطف نظر به سوابق امر و شرایط و امکانات پیش رو پرداخته است و سعی کرده است فلسفه را به مسائل زندگی نزدیک نماید و نشان داده است که فلسفه، چنانکه بعضی می پندارند، مطالب

انتزاعی و اشرافی و دور از زندگی نیست.<sup>۱</sup> لذا آثار استاد مشتمل بر مسائل کلی فرهنگی و تاریخی بطور مثال «سنت و مآثر و ودایع تاریخی» می‌شود تا مقوله‌ها و مسائل مستحدثه‌ای چون «فوتبال» و مسأله «تلویزیون»، لذا «فیلسوف فرهنگ» درخور و شایسته نام اوست. بعنوان جمله معترضه فقره‌ای از اثر استاد تحریر شده در سال ۱۳۵۹ زمانی که همه تحت تأثیر شرایط انقلاب به طرف مسائل سیاسی عطف نظر داشتند، نقل می‌شود تا مقام سیاست و جایگاه آن در تفکر وی تذکر داده شود:

«... من هرگز به سیاست اهمیت بیش از حد نداده‌ام و مخصوصاً سیاست زدگی را بدبختی می‌دانم، زیرا معتقدم که سیاست فرع بر فرهنگ است که این هم به نوبه خود از تفکر بر می‌آید. یعنی اگر تفکر نباشد، فرهنگ نیست و در جایی که فرهنگ نباشد سیاست جدی وجود ندارد.»<sup>۲</sup>

دکتر داوری اردکانی در این مدت تربیت چندین نسل را بر عهده داشته است و تأثیرگذارترین فیلسوف معاصر ماست، یکی از نویسندگان محق در وصف وی گفته است: داوری اثر نامرئی بسیار زیادی، همانند اثری که ماه بر جدر و مد دریا دارد، بر دانشجویان و اهل فکر داشته و دارد. بیش از ده ها رساله

۱ - رضا داوری اردکانی، «شهر و فرهنگ»، در: علوم انسانی و برنامه ریزی توسعه، تهران، فردائی دیگر، ۱۳۸۹، ص ۲۵۱.

۲ رضا داوری اردکانی، «فلسفه چیست؟ تهران، مرکز مطالعه فرهنگی با همکاری انجمن اسلامی حکمت و فلسفه ایران، ۱۳۵۹، ص شش.

دکتری و فوق لیسانس به راهنمایی و مشاوره وی تهیه شده است، که فهرست پایان نامه هایی که تحت نظر استاد تهیه شده هر چند ناقص، از نظر خوانندگان محترم می گذرد.

استاد داوری اردکانی علاوه بر تحقیق و تدریس مسؤلیت مشاغل فرهنگی و آموزشی متعددی، از جمله ریاست دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، سرپرستی کمیسیون ملی یونسکو در ایران، مدیریت گروه آموزشی فلسفه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران، عضویت شورای عالی انقلاب فرهنگی و مدیریت انتشارات علمی و فرهنگی را برعهده داشته است. از بدو تأسیس «فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران» به عضویت پیوسته آن در آمده و از سال ۱۳۷۷ تاکنون نیز ریاست آن را برعهده دارد. در این مدت مسأله «علم» یکی از دغدغه‌های او بوده و خواسته است بداند که «چرا و چه شده است که پرسش و طلب فراموش شده و علم بجای اینکه موضوعیت داشته باشد، با نظر طریقت تلقی شده و چنانکه باید شأن طریقت هم پیدا نکرده است»<sup>۱</sup> و کتب و مقالات مهمی در این باب نوشته است که نه فقط مطالعه و تفکر و تدبر در مضامین آنها برای هموطنان و حیاتی است،

<sup>۱</sup> «گفتگو با استاد رضا داوری اردکانی، در: فیلسوف فرهنگ (جشن نامه دکتر رضا داوری اردکانی)»، به کوشش حسین کلباسی اشتری. تهران، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران،

بلکه برای عالم اسلام و کشورهای به اصطلاح در حال توسعه هم لازم و ضروری است. ما از عهد عباس میرزا، شریف و وضع، مدام در مدح علم و معجزات آن دادِ سخن داده ایم، ولی در کارنامه این سنوات سخن جدی درین باب مثل دیگر ابواب دیده نمی شود. کما اینکه یکی از رجال دوران قاجار در روزنامه خاطرات خود می نویسد: تابستان که به طالقان رفتم همه از دمکراسی حرف می زدند، حتی زنان آن نواحی و هر یک هم طوری این کلمه را تلفظ می کرد و می گفتند اگر دمکراسی بشود همه کارها سر و سامان می یابد. مع ذلک نه کسی از مبانی و مسایل و شرایط استقرار دمکراسی چیز قابل ملاحظه ای گفت و نه دمکراسی تحقق یافت. باز در به همان پاشنه که بود، چرخید.

استاد از سال ۱۳۷۲ سردبیری فصلنامه «نامه فرهنگ» را برعهده داشته است که به مناسبت‌های گوناگون هر شماره آن به یکی از مسائل فرهنگی اختصاص داده شده و در مدت ۱۵ سال سردبیری آن مجله، بیشتر مسائل مهم فرهنگی و آموزشی-اجتماعی-سیاسی طرح و مورد تفکر و بحث قرار گرفته و این مجله در طرح مسائل بنیادی و اساسی فرهنگی و آموزشی-اجتماعی-سیاسی در تاریخ مطبوعات ما، اگر نگوییم بی نظیر، اما به ضرس قاطع می توان گفت کم نظیر است. بدین لحاظ این مجله به منزله یک دائرةالمعارف فرهنگی-اجتماعی-سیاسی بشمار می آید، ولی مع الأسف بدان چنانکه باید و شاید التفات نشده و حتی فهرست مقالات خواندنی آن در کتب فهرس انعکاس

نیافته است، چرا که سخن استاد از سرِ دردمندیست و طبیعی است که موافق میل عقل همگانی قرار نگیرد و به وسایل مختلف از نشر آن جلوگیری شود و این وضع از هر سانسوری موحشر و حتی از سوزانیدن کتب هم مؤثرتر است.

فهرست آثار استاد برای اولین بار در کتاب «فیلسوف فرهنگ» (جشن نامه استاد دکتر رضا داوری اردکانی)، توسط «مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه» در سال ۱۳۸۷ طبع شد که دارای نقائصی بود و مع‌الأسف در این طبع هم چنانکه می‌بایست و در نظر بود رفع نقص نشد: یکی از علل آن بضاعت مزاجه راقم سطور است و دیگری فقر و بی‌نظمی مؤسسات فرهنگی و کتابخانه‌های ماست که به به لحاظ منابع جوابگویی مراجعان نیست و کسی هم درین باب فکری نمی‌کند و شاید احساس نیازی نمی‌بیند، البته جای تعجب هم نیست.

در پایان بر ذمه خود فرض می‌دانم از جناب آقای دکتر کیهان محمدخانی ریاست محترم «مرکز آموزش علمی - کاربردی سازمان فرهنگی و هنری شهرداری تهران» تشکر و قدردانی نماید که طبع این وجیزه را در برنامه مجلسی که برای تجلیل از مقام شامخ استاد داوری اردکانی برگزار می‌شود، قرار دادند و همچنین از آقای مهندس سید علی پزشکی مدیر روابط عمومی «فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران» و دوست ارجمند آقای بهمن خدابخش که هر یک به نحوی کمک و مساعدت کردند، سپاسگزارم.

همچنین از دوست و همکار ارجمند آقای جواد نعیمی کتابدار بخش نشریات «کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران» و آقایان سید محمد

یب

کتابشناسی رضا داروی

اردکانی

فاطمی نژاد و عزت الله غلامی کتابداران بخش نشریات «کتابخانه مجلس شورای اسلامی» صمیمانه تشکر می‌نمایند که اکثر روزنامه‌ها و مجلات رؤیت شده را در اختیار بنده نهادند و همچنین از آقای حسن مجیدی مسؤول بخش آرشیو «روزنامه ایران» و ایضاً از کارکنان بخش آرشیو روزنامه‌های «کیهان»، «اطلاعات» و «همشهری» و کارکنان مؤسسه «نوارغنون» و دیگر کسانی که به نحوی بنده را کمک و مساعدت کردند.

برای مزید استفاده محققان و دانشجویان و طلاب و دیگر قارئان محترم در پایان فهرست اعلام و اصطلاحات تهیه شده است. چنانکه متذکر شد خالی از عیب و ایراد و اشکال و نقص نیست، کما اینکه در فهرست هم بعضی مقالات به علت اینکه جراید مختلف با عناوین گوناگون مبادرت به درج آنها کرده اند، تکرار شده یا بعضاً جا افتاده است. به عنوان مثال مقاله «اگر فلسفه نبود، علوم کنونی هم نبوده» که به نام «علوم انسانی و سیاست» هم آمده است و یا مأخذ بعضی از مقالات پیدا نشده، به عنوان مثال «نقد و بررسی کتاب بازیگران عصر طلایی».

امید اینکه خوانندگان این نقائص و کاستیها را به دیده اغماض نگریسته و راقم سطور را از پیشنهادها و انتقادهای سازنده محروم نسازند.

تهران، اردیبهشت ماه ۱۳۹۰، سید ابراهیم اشک شیرین

[e.ashkshirin@yahoo.com](mailto:e.ashkshirin@yahoo.com)